

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 10.10.2007
COM(2007) 575 definitief

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE HET EUROPEES PARLEMENT, AAN DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

Een geïntegreerd maritiem beleid voor de Europese Unie

{COM(2007) 574 definitief}
{SEC(2007) 1278}
{SEC(2007) 1279}
{SEC(2007) 1280}
{SEC(2007) 1283}

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE HET EUROPEES PARLEMENT, AAN DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

Een geïntegreerd maritiem beleid voor de Europese Unie

1. SAMENVATTING

De zeeën zijn het bloed dat door Europa's aderen stroomt. Welzijn en welvaart van Europa hangen af van de maritieme ruimten en de kusten waarover het continent beschikt: zij zijn de sluizen voor de Europese handel, regelen het klimaat, leveren voedsel, energie en grondstoffen en vormen een geliefd decor als woon- en recreatieplek voor de Europese burgers.

Niet alleen zijn onze interacties met de zee intenser en gevarieerder dan ooit tevoren, zij creëren ook een nooit geziene toegevoegde waarde voor Europa. Maar de druk laat zijn sporen na. Onze relatie met zeeën en oceanen is op een kruispunt aanbeland.

Enerzijds stellen technologie en deskundigheid ons in staat steeds meer waarde uit de zee te halen en stromen steeds meer mensen naar de Europese kusten om van die waarde te profiteren. Anderzijds leidt het gecumuleerde effect van al deze activiteiten tot conflicten over het gebruik van de mariene rijkdommen en tot de achteruitgang van het mariene milieu, waarvan al de rest afhankelijk is.

Europa moet uit deze patstelling geraken. Het vinden van een uitweg uit deze situatie is des te urgenter tegen de achtergrond van de om zich heen grijpende mondialisering en de klimaatverandering.

In het besef van deze problematiek heeft de Europese Commissie een omvattend raadplegings- en analyseproces opgestart over de relatie van Europa tot de zee¹. Uit de overweldigende reactie van de belanghebbende partijen blijkt niet alleen duidelijk dat de zeeën over een enorm potentieel beschikken, maar ook dat ons grote uitdagingen te wachten staan als wij dat potentieel duurzaam willen benutten. Het proces heeft overigens een schat aan ideeën opgeleverd over de manier waarop Europa deze uitdaging kan aangaan.

Op basis van dit waardevolle materiaal stelt de Commissie een geïntegreerd maritiem beleid voor de Europese Unie voor dat uitgaat van het duidelijke besef dat alles wat met de Europese zeeën en oceanen te maken heeft, met elkaar verweven is en dat beleidslijnen over maritieme aangelegenheden op een holistische manier moeten worden ontwikkeld, willen wij de gewenste resultaten kunnen plukken.

Deze geïntegreerde, sectoroverschrijdende aanpak kon op volmondige instemming van alle belanghebbende partijen rekenen. De toepassing ervan zal meer samenwerking vergen en een

¹ Zie het verslag over het raadplegingsproces COM(2007) 574. Zie ook het Groenboek *"Naar een toekomstig maritiem beleid voor de Unie: Een Europese visie op de oceanen en zeeën"* COM(2006) 275.

doeltreffende coördinatie van alle maritieme beleidslijnen op de verschillende besluitvormingsniveaus.

Uitgerust met een geïntegreerd maritiem beleid zal Europa sterker staan tegenover de uitdagingen die samenhangen met mondialisering, mededinging, klimaatverandering, achteruitgang van het mariene milieu, maritieme veiligheid en beveiliging, continuïteit van de energievoorziening en duurzame-energievoorziening. Dit beleid moet gebaseerd zijn op excellentie in marien onderzoek, mariene technologie en innovatie en moet verankerd zijn in de agenda van Lissabon voor werkgelegenheid en groei en in de agenda van Göteborg voor duurzaamheid.

Een geïntegreerd maritiem beleid van de EU zal:

- **de beleids- en besluitvorming veranderen** – de verticale, versnipperde aanpak voldoet niet langer. Het is noodzakelijk interacties te doorgronden en in aanmerking te nemen, gemeenschappelijke instrumenten te ontwikkelen, synergieën op te sporen en te benutten en conflicten te voorkomen of op te lossen.
- **een werkprogramma worden opgesteld en uitgevoerd** – maatregelen in het kader van de verschillende sectorale beleidslijnen moeten in een samenhangend beleidsraamwerk worden ontwikkeld. Het actieplan bij deze mededeling illustreert de omvang en de verscheidenheid van het werk dat nog moet worden verricht. De onderstaande projecten zijn van bijzonder belang.
 - een Europese maritieme vervoersruimte zonder belemmeringen
 - een Europese strategie voor marien onderzoek
 - het opstellen van een nationaal geïntegreerd maritiem beleid door de lidstaten
 - een Europees netwerk voor maritieme controle
 - een stappenplan voor de aanpak van de maritieme ruimtelijke ordening door de lidstaten
 - een strategie voor de afzwakking van de impact van de klimaatverandering op kustregio's
 - vermindering van door schepen veroorzaakte CO₂-uitstoot en verontreiniging
 - bestrijding van piraterij in de visserij en van destructieve bodemtrawlvissers in volle zee
 - een Europees netwerk van maritieme clusters
 - een herziening van de voor de scheepvaart en de visserij geldende vrijstellingen van de communautaire arbeidsregelgeving

Deze mededeling vormt de grondslag voor het bestuurskader en de sectoroverschrijdende instrumenten voor een communautair geïntegreerd maritiem beleid en geeft een overzicht van de belangrijkste activiteiten die de Commissie zich in dit verband voor deze mandaatsperiode

ten doel heeft gesteld. Richtinggevend voor deze acties zijn de beginselen van subsidiariteit en mededinging, de ecosysteembenadering en participatie van de belanghebbende partijen.

2. CONTEXT

De 70 000 km lange kustlijn van Europa grenst aan twee oceanen en vier zeeën: de Atlantische Oceaan, de Noordelijke IJszee, de Oostzee, de Noordzee, de Middellandse Zee en de Zwarte Zee. In de maritieme regio's van de EU wordt 40% van het BBP van de EU geproduceerd en leeft 40% van de bevolking van de lidstaten.

De welvaart van Europa is bijgevolg onlosmakelijk verbonden met de zee. Scheepsbouw en scheepvaart, havens en visserij blijven de voornaamste maritieme bedrijfssectoren, maar ook offshore-energiewinning (olie, gas en duurzame energie), kusttoerisme en maritiem toerisme zorgen voor massale inkomsten. Dankzij zijn zeehavens en zijn scheepvaartsector profiteert Europa mee van de snel groeiende internationale handel en kan het zijn rol spelen in de wereldeconomie. Bovendien bieden sectoren als de exploitatie van minerale grondstoffen, de aquacultuur, de blauwe biotechnologie en de opkomende onderzeetechnologie steeds meer kansen voor het bedrijfsleven. In het gebruik van de zee en de mariene ecosystemen voor esthetische, culturele en recreatiedoeleinden ligt een even groot potentieel.

Voorwaarde voor het concurrentievermogen van deze sectoren is dat het mariene milieu duurzaam wordt geëxploiteerd. De toenemende kwetsbaarheid van de kustgebieden, de oplopende drukte in de kustwateren, de sleutelrol van de oceanen in het klimaatsysteem en de niet-aflatende achteruitgang van het mariene milieu moeten ons aanzetten tot een gerichtere aanpak van zeeën en oceanen.

De zorg voor de duurzaamheid van de oceanen wordt tegenwoordig als één van de voornaamste wereldwijde uitdagingen beschouwd, die nauw verbonden is met de klimaatverandering.

De toenemende concurrentie bij het veroveren van de mariene ruimte en de cumulatieve impact van de menselijke bedrijvigheid op de mariene ecosystemen leggen de lacunes in de huidige versnipperde besluitvorming over maritieme aangelegenheden bloot en vergen een op samenwerking gebaseerde holistische aanpak. Te lang zijn de beleidslijnen over, onder meer, maritiem vervoer, visserij, energie, controle en toezicht op zee, toerisme, het mariene milieu en marien onderzoek los van elkaar ontwikkeld, soms met gebrek aan efficiëntie en samenhang en conflicten over het gebruik tot gevolg.

Op basis van deze ervaring streeft de Commissie naar een geïntegreerd maritiem beleid waarin alle aspecten van onze relatie tot zeeën en oceanen tot hun recht komen. Dankzij deze innovatieve en holistische benadering zal een samenhangend beleidskader ontstaan waarbinnen alle mariene activiteiten zich op een duurzame manier kunnen ontwikkelen.

3. EEN BESTUURKADER EN INSTRUMENTEN VOOR EEN MARITIEM BELEID

Een geïntegreerd maritiem beleid moet omkaderd worden door een bestuursraamwerk waarin de geïntegreerde benadering op elk niveau wordt toegepast en dat uitgerust is met horizontale en sectoroverschrijdende beleidsinstrumenten. Bovendien moet een dergelijk beleid worden voorzien van een degelijke financiële basis en moeten daarbij de resultaten van de voorbereidende acties in aanmerking worden genomen.

3.1. Toepassen van de geïntegreerde benadering op maritiem bestuur

De Commissie heeft een functie voor maritiem beleid opgezet om de maritieme aangelegenheden en het desbetreffende beleid te analyseren, de sectorale beleidsgebieden te coördineren, erop toe te zien dat de interacties tussen deze gebieden in aanmerking worden genomen en te experimenteren met de ontwikkeling van sectoroverschrijdende beleidsinstrumenten. Zij heeft tevens een begin gemaakt met het samenbrengen van EU-agentschappen met taken op maritiem gebied, met als doel ervoor te zorgen dat deze agentschappen collectief tot de ontwikkeling van het maritieme beleid bijdragen.

De Commissie zal zich bij de beleidsvorming over maritieme zaken vanaf het begin laten leiden door beginselen die ten grondslag liggen aan betere regelgeving. Vaststelling van de voornaamste initiatieven op maritiem gebied in de jaarlijkse plannings- en programmeringsinstrumenten, raadpleging van het maatschappelijke middenveld en de belanghebbende partijen, effectbeoordelingen en interne coördinatiegroepen moeten ertoe bijdragen dat de Commissie in staat is daadwerkelijk geïntegreerde voorstellen uit te tekenen en in te dienen.

Ook andere EU-instellingen en actoren worden uitgenodigd te onderzoeken hoe de geïntegreerde benadering van het maritieme beleid het best systematisch kan worden toegepast. Een aantal lidstaten is reeds begonnen met de ontwikkeling van coördinatiemechanismen in hun eigen maritieme beleidsvorming. Alle belanghebbende partijen moeten deelnemen aan het bestuursproces en worden uitgenodigd de aandacht van de Commissie te blijven vestigen op EU-wetgeving die huns inziens haaks staat op de doelstellingen van een geïntegreerd maritiem beleid.

• De Commissie zal:

- de lidstaten verzoeken een eigen nationaal geïntegreerd maritiem beleid op te stellen in nauwe samenwerking met de belanghebbende partijen, en vooral met de kustregio's;**
- in 2008 een reeks richtsnoeren voor het opstellen van een dergelijk nationaal geïntegreerd maritiem beleid voorstellen en vanaf 2009 jaarlijks verslag uitbrengen over de maatregelen die de EU en de lidstaten in dit verband hebben genomen;**
- een structuur voor de raadpleging van de belanghebbende partijen opzetten die fungeert als leverancier van bijdragen voor de ontwikkeling van het maritieme beleid en als forum voor de uitwisseling van de beste praktijken.**

3.2. Instrumenten voor een geïntegreerde beleidsvorming

Een geïntegreerd bestuurskader voor maritieme aangelegenheden moet worden uitgerust met horizontale planningsinstrumenten die de schotten tussen de sectorale beleidslijnen neerhalen en een gemeenschappelijke beleidsvorming ondersteunen. De volgende drie instrumenten zijn van bijzonder belang: maritieme controle (cruciaal voor de veiligheid en de beveiliging van de maritieme ruimte), maritieme ruimtelijke ordening (een sleutelinstrument voor duurzame besluitvorming) en een omvattende en toegankelijke bron van gegevens en informatie.

3.2.1. Een Europees netwerk voor maritieme controle

Maritieme controle is een essentieel instrument voor de waarborging van een veilige exploitatie van de zee en de beveiliging van de Europese maritieme grenzen. Om Europa in staat te stellen het hoofd te bieden aan de uitdagingen en gevaren op het gebied van navigatieveiligheid, mariene verontreiniging, wetshandhaving en de veiligheid in het algemeen, moet ervoor worden gezorgd dat de maritieme-controleactiviteiten worden verbeterd, geoptimaliseerd en interoperabel worden gemaakt.

De maritieme controles worden weliswaar door de lidstaten uitgevoerd, maar hebben meestal betrekking op activiteiten en gevaren met een transnationale dimensie. In de meeste lidstaten zijn verschillende, onafhankelijk van elkaar werkende handhavingsinstanties bevoegd voor de controles op de visserij, het milieu, maritieme bewakingsoperaties en immigratie. Meer dan eens werkt een dergelijk systeem een inefficiënt gebruik van reeds beperkte middelen in de hand.

De Commissie pleit er daarom voor de coördinatie van de maritieme controle te versterken via nauwere samenwerking binnen en tussen de nationale kustwachtinstanties en andere ter zake bevoegde overheidsdiensten.

Met de geleidelijke verwezenlijking van een geïntegreerd netwerk van vaartuigvolgsystemen en e-navigatiesystemen voor de Europese kustwateren en de volle zee, met inbegrip van satellietobservatie en de mogelijkheid om schepen van op grote afstand te identificeren en te volgen (LRITS - long range identification and tracking), krijgen de overheidsagentschappen bovendien een waardevol instrument in handen.

- **De Commissie zal:**

- **nauwere samenwerking tussen de nationale kustwachtinstanties en andere ter zake bevoegde overheidsdiensten bevorderen;**
- **stapsgewijs maatregelen voorstellen voor de invoering van een meer interoperabel controlesysteem waarin bestaande toezichts- en volgsystemen voor maritieme veiligheid en beveiliging, bescherming van het mariene milieu, visserijcontrole, controle van de buitengrenzen en wetshandhaving worden samengebracht.**

3.2.2. Maritieme ruimtelijke ordening en geïntegreerd beheer van kustgebieden (GBKG)

De bestaande ordeningsinstrumenten zijn grotendeels toegespitst op het land en houden vaak geen rekening met het effect van de ontwikkeling van de kust op de zee en omgekeerd. Het is onze taak de problemen aan te pakken die voortvloeien uit de toenemende en met elkaar concurrerende maritieme exploitatieactiviteiten, gaande van maritiem vervoer, visserij, en aquacultuur, over recreatie, tot offshore-energieproductie en andere vormen van exploitatie van de zeebodem.

Ruimtelijke ordening is daarom een cruciaal instrument voor de duurzame ontwikkeling van mariene gebieden en kustregio's en voor het herstel van de gezondheid van de Europese zeeën.

Naar aanleiding van een aanbeveling van de EU² hebben de lidstaten een begin gemaakt met het gebruik van GBKG om de ruimtelijke inbedding van economische activiteiten te reguleren en met het opzetten van ruimtelijke ordeningssystemen voor de Europese kustwateren. Beide instrumenten dragen bij tot het nakomen van de verbintenissen die voortvloeien uit de thematische strategie inzake de bescherming en het behoud van het mariene milieu³ en maken het plannen van investeringen door de markdeelnemers voorspelbaarder. Er zal een systeem worden opgezet voor de uitwisseling van de beste praktijken tussen autoriteiten die betrokken zijn bij maritieme ruimtelijke ordening en GBKG.

De besluitvormingsbevoegdheid voor deze materie berust bij de lidstaten. Op EU-vlak behoren gezamenlijke beginselen en richtsnoeren overeengekomen te worden die de weg effenen voor een flexibel verloop van het proces, en om de integriteit van regionale mariene ecosystemen die nationale zee grenzen overschrijden, te garanderen.

- **De Commissie zal:**

- **in 2008 een stappenplan opstellen om de weg te effenen voor de ontwikkeling van een maritieme ruimtelijke ordening door de lidstaten.**

3.2.3. Gegevens en informatie

Een strategische besluitvorming over maritiem beleid is slechts mogelijk indien een breed scala aan gegevens over de natuurlijke omstandigheden en menselijke activiteiten in de oceanen beschikbaar en vlot toegankelijk is. Vanwege de hoeveelheid aan gegevens die in heel Europa voor uiteenlopende doelstellingen worden vergaard en opgeslagen, is het opzetten van een adequate infrastructuur voor mariene gegevens en informatie buitengewoon belangrijk is.

Deze gegevens moeten in een omvattend en compatibel systeem worden samengebracht en ter beschikking worden gesteld als een instrument voor beter bestuur, voor de uitbreiding van diensten met toegevoegde waarde en voor een duurzame maritieme ontwikkeling. De ontwikkeling van een dergelijk complex systeem zal veel werk vergen en volgens een duidelijk en coherent plan over een aantal jaren moeten worden gespreid.

- **De Commissie zal:**

- **in 2008 stappen zetten met het oog op de oprichting van een Europees marien observatie- en datanetwerk⁴, en het multidimensionaal in kaart brengen van de kustwateren van de lidstaten bevorderen om de toegang tot hoogwaardige gegevens te verbeteren.**

² Aanbeveling van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2002 betreffende de uitvoering van een geïntegreerd beheer van kustgebieden in Europa (2002/413/EG).

³ Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu (Richtlijn mariene strategie COM(2005) 505).

⁴ Op basis van onder meer het GMES-initiatief ('Global Monitoring for Environment and Security').

4. ACTIEGEBIEDEN VOOR EEN GEÏNTEGREERD MARITIEM BELEID VAN DE EU

De onderstaande vijf gebieden krijgen een centrale plaats in het geïntegreerde maritieme beleid van de EU.

4.1. Optimaliseren van het duurzame gebruik van zeeën en oceanen

Het geïntegreerde maritieme beleid van de EU moet er in de eerste plaats op gericht zijn optimale voorwaarden voor het duurzame gebruik van de zeeën en oceanen te creëren om zo de groei van de maritieme sectoren en de kustregio's mogelijk maken.

In een groot aantal lidstaten is de maritieme economie recent sterker gegroeid dan de andere economische sectoren samen, vooral in regio's die actief zijn op het gebied van maritieme logistiek. Het containervervoer in sinds 2000 jaarlijks aanzienlijk toegenomen en zal naar verwachting tegen 2020 verdrievoudigen. Regio's die aanwezig zijn op andere sterk groeiende markten, zoals mariene uitrusting, offshore-windenergie, pleziervaart of cruisevaart, zullen eveneens de vruchten van de groei blijven plukken. De Europese industrie, met haar aanzienlijke expertise in mariene technologie, beschikt bovendien over aanzienlijke mogelijkheden om baanbrekende maritieme producten te ontwikkelen die een leidersplaats op de wereldmarkt kunnen veroveren.

Een groot deel van het potentieel blijft echter braak liggen. Om een duurzame groei van de maritieme activiteiten te verzekeren en er tegelijkertijd voor te zorgen dat deze zich ontwikkelen op een manier die de gezondheid van het mariene ecosysteem niet in gevaar brengt, moet dringend werk worden gemaakt van een geactualiseerde visie op de ontwikkeling van concurrerende, veilige en beveiligde scheepvaart-, haven- en aanverwante sectoren.

De *scheepvaart* is van essentieel belang voor Europa's internationale en interne handel en blijft de ruggengraat van de maritieme cluster. Deze sector zal echter slechts goed blijven presteren, indien de Unie zich onafgebroken inspant voor een hoog niveau van maritieme veiligheid en beveiliging, de bescherming van mensenlevens en het milieu, en tegelijkertijd ijvert voor gelijke mededingingsvoorwaarden voor alle marktdeelnemers op internationaal niveau.

De scheepvaart is een zorgwekkende bron van luchtverontreiniging en CO₂-emissies, maar laat qua energie-efficiency het wegvervoer nog steeds ver achter zich. Om die reden, en om het aantal vrachtwagens op de verstopte Europese wegen te verminderen, moet in een geïntegreerd maritiem beleid een lans worden gebroken voor de bevordering van een veilige en beveiligde scheepvaart. In het kader van reeds bestaande EU-programma's (TEN-T en MARCO POLO) zal men steun ter beschikking blijven stellen voor de inrichting van snelwegen op zee en kortevaartnetwerken. Bij de verdere ontwikkeling van TEN moet het toenemende gebruik van de zee voor energiedoeleinden in al zijn dimensies in aanmerking worden genomen.

In vergelijking met andere vervoerswijzen wordt de scheepvaart echter nog steeds benadeeld. Niet alleen investeert de overheid meer in andere vervoersmodi, maar ook moet een schip dat een traject tussen twee EU-havens aflegt, ingewikkelder en tijdrovender procedures doormaken dan een vrachtwagen omdat nog steeds geen echte interne markt voor maritiem vervoer bestaat in Europa. Om het potentieel van de Europese scheepvaartsector volledig te ontsluiten, moet dit nadeel waarmee het maritieme vervoer in vergelijking met de andere

vervoersmodi te kampen heeft, worden weggenomen door een vereenvoudiging van de administratieve en douaneformaliteiten voor maritieme diensten binnen de EU.

- **Met het oog op de efficiëntie van de Europese maritieme vervoerssector in Europa en het concurrentievermogen van deze sector op lange termijn, zal de Commissie:**
 - **een voorstel indienen inzake een Europese maritieme vervoersruimte zonder belemmeringen;**
 - **een omvattende zeevervoerstrategie voor 2008-2018 voorstellen.**

De *Europese zeehavens* zijn een andere essentiële schakel in de logistieke keten waarvan de Europese economie afhankelijk is. Zij trekken bedrijven aan die een bepalende invloed uitoefenen op de kwaliteit van de plaatselijke stedelijke en natuurlijke omgeving.

Als gevolg van de mondialisering maakt de internationale handel een nooit geziene groei mee. Gezien het feit dat 90% van Europa's externe handel en bijna 40% van zijn interne handel via de Europese havens verloopt, is het niet moeilijk te begrijpen dat hen belangrijke maatregelen te wachten staan, willen ze de toenemende vraag kunnen verwerken. De capaciteit van deze havens moet zo worden ontwikkeld dat zij aansluit op de toename van de interne en externe Europese handel op een manier die strookt met de desbetreffende beleidsdoelstellingen van de EU, met name op het gebied van milieu en mededinging.

- **De Commissie zal:**
 - **een nieuw havenbeleid voorstellen waarin plaats wordt ingeruimd voor de diverse functies van de havens en de bredere context van de Europese logistiek;**
 - **voorstellen uitwerken om de niveaus van scheepsgerelateerde verontreiniging in de havens te verlagen, met name via de afschaffing van belastingvoordelen voor walstroom;**
 - **richtsnoeren aannemen over de toepassing van de desbetreffende milieuwetgeving van de EU op de havenontwikkeling.**

De Europese maritieme logistieke sector kan niet zonder baanbrekende *scheepsbouw-, scheepsherstellings- en maritieme-uitrustingsbedrijven*. De Europese Unie zal in dit verband voortbouwen op geslaagde initiatieven⁵ om de ontwikkeling van deze sectoren, en met name het MKB, te bevorderen.

Om de economische groei ruimte te geven zonder daarbij het milieu verdere schade toe te brengen, moet dringend meer worden geïnvesteerd in marien onderzoek en mariene technologie. Dergelijke investeringen creëren bovendien weer nieuwe kansen. Milieugerichte technologieën zullen de maritieme activiteiten ten goede komen en het behoud van het mariene milieu zal het Europese bedrijfsleven boven zijn partners uittillen naarmate de normen wereldwijd strenger worden en beloftevolle sectoren op het gebied van blauwe

⁵ Zoals het Waterborne Platform en LeaderShip 2015.

biotechnologie, offshore-winning van duurzame energie, onderwatertechnologie, onderwaterapparatuur en maricultuur zich ontwikkelen.

Technologie stelt Europa in staat het potentieel van de zee volledig te exploiteren, niet alleen als een bron van olie, gas⁶ en duurzame energie, maar ook als een traject voor het vervoer van die energie waarmee de energietransportroutes kunnen worden gediversifieerd en de beveiliging van de bevoorrading bijgevolg wordt versterkt. De energiesituatie in Europa toont aan dat de behoefte aan synergie tussen het Europese energie- en maritieme beleid in de toekomst alleen maar zal toenemen⁷. In haar mededeling van januari 2007⁸ over een energiestrategie voor Europa erkent de Commissie dat het gebruik van zeeën en oceanen voor de bevordering van de energiedoelstellingen van de EU verder moet worden ontwikkeld.

De vorming van *multisectorale clusters*⁹ is uitermate bevorderlijk voor de bedrijfsintegratie en het concurrentievermogen in de maritieme sector. Deze clusters zijn uitermate belangrijk voor het behoud van de maritieme expertise van Europa en zullen daarom een centrale plaats in het maritieme beleid innemen. Samenwerking tussen de privésector en de overheid met betrekking tot maritieme topcentra biedt een kader waarin interacties tussen verschillende branches en sectoren ten gronde kunnen worden onderzocht en gepland.

- **De Commissie zal de oprichting van multisectorale clusters en regionale centra van maritieme excellentie aanmoedigen en een Europees netwerk van maritieme clusters bevorderen.**

Voorts wil de Commissie inzetten op meer en betere *banen* voor de Europese burgers *in de maritieme sectoren*. De daling van de werkgelegenheid voor zeevarenden is zorgwekkend en moet worden omgebogen aangezien de ervaring van de zeelui tevens van fundamenteel belang is voor de werkgelegenheid aan land.

Voorwaarden voor de instroom van Europese werknemers in de sector zijn een beter personeelsbeleid en betere arbeidsomstandigheden (ook op het gebied van gezondheid en veiligheid), gesteund door een gezamenlijke inspanning van alle belanghebbenden uit de maritieme sector en omkaderd door een efficiënt regelgevingsraamwerk waarin rekening wordt gehouden met de mondiale context. De Commissie geeft haar volledige steun aan de sociale dialoog over de integratie van het Verdrag van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) inzake maritieme arbeidsnormen in de Gemeenschapswetgeving. De Commissie is tevens bereid het uittekenen van een systeem te stimuleren dat Europeanen betere en bredere carrièrekansen in de maritieme cluster biedt. Een en ander houdt in dat het curriculum van de maritieme opleidingen moet worden uitgebreid en zowel de vaardigheden als de kwalificaties voor de maritieme beroepen moeten worden verbeterd.

- **De Commissie zal:**

⁶ Volgens OGP (International Association of Oil & Gas producers) is van de momenteel in Europa verbruikte hoeveelheden gas en olie respectievelijk 40% en 60% afkomstig van op zee.

⁷ Zie het werkdocument van de diensten van de Commissie over een betere onderlinge afstemming van het energie- en het maritieme beleid "Energy policy and maritime policy: ensuring a better fit".

⁸ Mededeling van de Commissie aan de Europese Raad en het Europees Parlement: Een energiebeleid voor Europa COM(2007) 1.

⁹ Zie het bij deze mededeling gevoegde werkdocument van de diensten van de Commissie.

- **in nauwe samenwerking met de sociale partners de uitsluitingsclausules voor maritieme sectoren in de communautaire arbeidswetgeving¹⁰ herbezien;**
- **een certificaat van maritieme excellentie bevorderen.**

Ondanks de inspanningen die in het verleden zijn gedaan, wordt de toenemende bedrijvigheid aan de kusten en op de zeeën van Europa in verband gebracht met de afkalvende *kwaliteit van het mariene milieu*. De Commissie heeft reeds een mariene strategie van de EU voorgesteld, met inbegrip van een voorstel voor een richtlijn¹¹ om, enerzijds, deze tendens een halt toe te roepen en om te keren en, anderzijds, een raamwerk te creëren voor communautaire maatregelen ter verwezenlijking van een goede milieutoestand van het mariene milieu in een kader van een duurzame ontwikkeling.

De potentiële ernstige impact van de klimaatverandering op kustgebieden maakt deze taak zo mogelijk nog complexer. Koolstofopslag onder de zeebodem is een innoverend instrument met aanzienlijke mogelijkheden op het gebied van de mildering van de klimaatverandering. De EU moet bij de ontwikkeling van deze baanbrekende technologie het heft in handen blijven houden en een samenhangend regelgevingskader aanleveren om de inherente mogelijkheden ervan volledig te kunnen benutten.

Om dit werk tot een goed einde te brengen, moeten de doelstellingen van de communautaire milieuwetgeving, en met name van de habitatrichtlijn¹² en het richtlijnvoorstel inzake de mariene strategie, worden gehaald. De reeds bestaande communautaire regelgeving over maritieme veiligheid en de preventie van verontreiniging door schepen is in deze context eveneens relevant. Een spoedige goedkeuring van de voorstellen in het derde maritieme pakket zal de hierboven bedoelde, reeds bestaande regelgeving in belangrijke mate versterken.

• **De Commissie zal:**

- **proefacties voorstellen om in kustgebieden de impact van de klimaatverandering te verminderen en de aanpassing aan de klimaatverandering te bevorderen;**
- **internationale inspanningen ter vermindering van door schepen veroorzaakte verontreiniging actief steunen en op Europees niveau voorstellen doen indien deze inspanningen geen vooruitgang opleveren;**
- **internationale inspanningen ter vermindering van door schepen veroorzaakte uitstoot van broeikasgassen actief steunen, en mogelijke opties voor EU-maatregelen in dit verband overwegen indien deze inspanningen geen vooruitgang opleveren;**

¹⁰ Mededeling over de herbeoordeling van het regelgevende sociale kader voor meer en betere banen voor zeevarenden in de EU COM(2007) 591.

¹¹ COM(2005) 504 en COM(2005) 505.

¹² Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

- **terdege rekening houden met de lopende werkzaamheden op internationaal niveau en voorstellen opstellen voor het slopen van verouderde schepen op een efficiënte, veilige en vanuit milieuoogpunt duurzame manier.**

In het *visserijbeheer* moet bovendien meer aandacht uitgaan naar het welzijn van de kustgemeenschappen, het mariene milieu en de interactie tussen visserij- en andere activiteiten. De inspanningen voor het herstel van de visbestanden worden vastberaden voortgezet aan de hand van degelijke wetenschappelijke informatie en een verder doorgedreven overschakeling op meerjarenplanning. De Commissie zal het nodige doen om het gemeenschappelijk visserijbeleid in te passen in de ecosysteembenadering van de strategie voor het mariene milieu en zich inspannen voor de uitbanning van illegale, niet-aangemelde en niet-gereguleerde visserij in de Gemeenschapswateren en op volle zee.

Het beheer van de visbestanden aan de hand van maximale duurzame opbrengsten zal niet alleen de toekomstperspectieven van de Europese visserijgemeenschap verbeteren, maar de visserijsector ook in staat stellen bij te dragen tot de continuïteit van de Europese voedselvoorziening. Deze doelstelling moet overeenkomstig de internationale verplichtingen tegen 2015 worden gehaald.

De verbetering van de veiligheid van vissers tijdens het werk moet worden aangepakt in de bredere context van de arbeidsomstandigheden en het sociale beleid in de maritieme sector. De gehele samenleving heeft trouwens baat bij de ervaring van vissers en hun kennis van de zee.

Voor de uitbouw van de aquacultuursector in het licht van de toenemende mondiale vraag naar vis, schelp- en schaaldieren moet een regelgevingskader worden gecreëerd dat ondernemerschap en innovatie ondersteunt en dat borg staat voor de naleving van strenge normen op het gebied van milieu en volksgezondheid.

- **De Commissie zal:**

- **streng optreden tegen bijvangst¹³ en destructieve visserijpraktijken, zoals het gebruik van bodemtrawls in kwetsbare habitats in volle zee¹⁴;**
- **krachtige maatregelen nemen voor de uitbanning van illegale, niet-aangemelde en niet-gereguleerde visserij¹⁵;**
- **de ontwikkeling van een vanuit milieuoogpunt veilige aquacultuursector in Europa stimuleren.**

4.2. Opbouwen van een kennis- en innovatiebasis voor het maritieme beleid

Mariene wetenschap, mariene technologie en marien onderzoek zijn fundamentele bouwstenen voor de duurzame ontwikkeling van maritieme activiteiten.

¹³ Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement: Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement - Een beleid om in de Europese visserij ongewenste bijvangsten te verminderen en de teruggooi uit te bannen COM(2007) 136.

¹⁴ Mededeling en voorstel voor een verordening verwacht op 17 oktober.

¹⁵ Mededeling en voorstel voor een verordening verwacht op 17 oktober.

Wetenschappelijk onderzoek en technologie dragen bij tot een nauwkeuriger inzicht in de effecten van menselijke activiteiten op mariene systemen, en zijn bijgevolg onmisbaar, willen wij de band tussen de ontwikkeling van maritieme activiteiten en de achteruitgang van het milieu verbreken.

Een steviger verankering van de interdisciplinaire benadering in de mariene wetenschap kan ons helpen de interacties tussen maritieme activiteiten beter te begrijpen en zal daarom een onmisbare schakel worden in het geïntegreerde maritieme beleid. Deze verankering zal ook cruciale informatie opleveren als het erop aankomt de effecten van de klimaatverandering te voorspellen en in te dijken.

Vanwege de hoge prijs van marien en maritiem onderzoek kunnen we ons geen half werk veroorloven. Om een optimaal gebruik van Europese middelen te verzekeren, moet een duidelijke strategie worden opgesteld waarin beleids- en onderzoeksprioriteiten met elkaar worden verbonden, sectoroverschrijdende uitdagingen worden aangepakt, synergieën tussen nationale en communautaire inspanningen maximaal worden benut, overlappingsen worden voorkomen en de dialoog tussen de belanghebbende partijen wordt verbeterd. Europa moet eveneens nagaan hoe de bijdrage van onderzoek aan innovatie kan worden verbeterd en hoe kennis en vaardigheden efficiënter kunnen worden omgevormd tot industriële producten en diensten.

Het mariene observatie- en datanetwerk¹⁶ zal een belangrijk instrument worden voor de uitvoering van deze strategie.

- **De Commissie zal:**

- **in 2008 een omvattende Europese strategie voor marien en maritiem onderzoek overleggen;**
- **binnen het zevende kaderprogramma voor onderzoek gemeenschappelijke, horizontale aanbestedingen organiseren voor de bevordering van een geïntegreerde benadering en de verbetering van het inzicht in maritieme aangelegenheden;**
- **steun verlenen voor onderzoek dat tot doel heeft de effecten van de klimaatverandering op maritieme activiteiten, het mariene milieu, kustgebieden en eilanden te voorspellen en te temperen in dat verband aanpassingsmaatregelen te treffen;**
- **steun verlenen voor de oprichting van een Europees partnerschap op het gebied van mariene wetenschap, met het oog op een georganiseerde dialoog tussen de wetenschappelijke wereld, de maritieme sector en de beleidsmakers.**

4.3. Zorgen voor de hoogste levenskwaliteit in de kustregio's

De afgelopen tien jaar bedroeg de bevolkingstoename in de *kustregio's en op de eilanden* van de EU het dubbele van het EU-gemiddelde. Mede omdat de kust de meerderheid van de

¹⁶ Zie punt 3.2.3.

toeristen in Europa aantrekt, is de noodzaak economische ontwikkeling, duurzaamheid op het gebied van milieu en levenskwaliteit met elkaar te verzoenen, bijzonder nijpend in deze regio's.

Dat voor regionale overheden en kustgemeenschappen een belangrijke rol in het reguleren van kust- en maritieme activiteiten is weggelegd, staat buiten kijf. Het Comité van de Regio's, de kustregio's en hun netwerken zijn bijgevolg sleutelpartners in de ontwikkeling van een geïntegreerd maritiem beleid van de EU.

Dankzij hun havens en hun maritieme industrie zijn zij van strategisch belang voor heel Europa. Zij produceren belangrijke diensten voor het hinterland en fungeren als uitvalsbasis voor het toezicht op de zee grenzen en kustwateren. De daaruit voortvloeiende infrastructuurbehoeften zijn aanzienlijk en moeten meewegen in de toewijzing van de Gemeenschapsmiddelen. De kustregio's zijn bovendien meer dan andere blootgesteld aan de effecten van de klimaatverandering. Het beheer van de daarmee gepaard gaande risico's kan dramatische gevolgen hebben voor de begroting en de economie van deze gebieden.

De zee is daarnaast ook de spil van het maritieme en kusttoerisme, dat een krachtige katalysator is gebleken in de economische ontwikkeling van de Europese kustgebieden. De Commissie is van plan actiever met de belanghebbende partijen samen te werken aan een duurzaam toerismebeleid waarin plaats wordt ingeruimd voor het maritieme en kusttoerisme.

Fondsen zijn weliswaar beschikbaar, maar volgens de belanghebbende partijen laat de toegang tot de desbetreffende informatie te wensen over. De Commissie zal zich inspannen voor een optimale ondersteuning van maritieme projecten in kustregio's en op eilanden, in het kader van de beschikbare communautaire financieringsinstrumenten.

De behoefte aan betere sociaaleconomische gegevens over de maritieme sectoren en kustregio's is des te groter omdat de problemen bij het verkrijgen van dergelijke informatie de regionale belanghebbende partijen hinderen bij de ontwikkeling van rationele langetermijnplannen en -investeringen.

Interregionale samenwerking is tevens essentieel voor de ontwikkeling van de Europese kustregio's, mits rekening wordt gehouden met de diversiteit en specificiteit van deze regio's. De Commissie zal in dit verband gebruik maken van het territoriale samenwerkingsprogramma om de interregionale maritieme ontwikkeling te steunen.

Ultraperifere regio's en eilanden moeten afrekenen met aanzienlijke economische nadelen, maar beschikken anderzijds over een groot potentieel op het gebied van maritieme activiteiten en marien onderzoek. Deze uitgestrekte maritieme gebieden kunnen bogen op ecosysteemdiensten met een groot belang voor de Unie. In het kader van de recente mededeling over de ultraperifere regio's van de EU zal de Commissie zowel de ontwikkeling van het maritieme potentieel van deze regio's als de samenwerking tussen hen en de regionale burens ondersteunen.

- **De Commissie zal:**

- **in het kader van het komende toerisme-initiatief het maritieme en kusttoerisme bevorderen;**

- een databank voorbereiden over de Gemeenschapsmiddelen die beschikbaar zijn voor maritieme projecten en kustregio's, en tegen 2009 een databank ontwikkelen over sociaaleconomische gegevens voor maritieme sectoren en kustregio's;
- een communautaire strategie voor rampenpreventie voorstellen, met bijzondere aandacht voor de risico's waaraan de kustregio's worden blootgesteld;
- de ontwikkeling van het maritieme potentieel van ultraperifere regio's en eilanden bevorderen.

4.4. Bevorderen van het leiderschap van Europa in internationale maritieme aangelegenheden

De EU zal streven naar een doeltreffender internationaal bestuur inzake maritieme aangelegenheden en een efficiëntere handhaving van het internationaal zeerecht, en zal de lidstaten aansporen tot het ratificeren van de op dat vlak belangrijke instrumenten. Bovendien zal de Unie de coördinatie van de Europese belangen in de voornaamste internationale fora bevorderen.

Onder de externe poot van het geïntegreerde maritieme beleid van de Unie moet prioriteit worden verleend aan de volgende thema's: toegang voor Europese maritieme industriële sectoren en diensten tot de internationale markten, duurzame wetenschappelijke en commerciële exploitatie van de diepzee, bescherming van de mondiale mariene biodiversiteit, verbetering van de maritieme veiligheid en beveiliging, arbeidsomstandigheden, vermindering van de verontreiniging door schepen en de bestrijding van illegale activiteiten in internationale wateren.

De geopolitieke implicaties van de klimaatverandering moeten bovendien nauwlettend worden afgewogen. De Commissie zal in dit verband in 2008 een verslag voorstellen over strategische aangelegenheden betreffende de Noordelijke IJszee.

Maritieme aangelegenheden moeten geregeld aan de orde worden gesteld in besprekingen met de partners van de EU die reeds de richting van een holistische maritieme aanpak zijn ingeslagen, zoals Australië, Canada, Japan, Noorwegen en de VS, maar ook met andere partners, zoals Brazilië, China, India en Rusland.

Tevens zal de EU werken aan een gedeelde verantwoordelijkheid voor de zeeën waaraan zowel zij als haar dichtstbijgelegen buurlanden grenzen. Met name zullen voorstellen worden opgesteld over versterkte samenwerking bij het beheer van de Middellandse Zee en de Zwarte Zee. De samenwerking op het gebied van maritieme aangelegenheden in het kader van de noordelijke dimensie van het beleid inzake buitenlandse betrekkingen zal worden bevorderd en maritieme aangelegenheden zullen op de EU-agenda voor samenwerking met ontwikkelingslanden, inclusief kleine eilandstaten, worden geplaatst. De EU zal in dit verband de opbouw van capaciteit in ontwikkelingslanden op het gebied van maritiem beleid en zeerecht steunen.

De Commissie zal een overeenkomst voorstellen ter uitvoering van UNCLOS¹⁷ inzake de mariene biodiversiteit in gebieden die buiten de nationale jurisdictie vallen, en zich inzetten voor een geslaagde afronding van de internationale onderhandelingen over mariene beschermde gebieden in volle zee.

- **De Commissie zal:**

- **bevorderende maatregelen nemen om maritieme beleidsaangelegenheden en het beheer van gemeenschappelijke zeeën te integreren in de samenwerking in het kader van het uitbreidingsbeleid, het Europese nabuurschapsbeleid en de noordelijke dimensie;**
- **een strategie voorstellen voor het uitdragen van het maritieme beleid van de EU naar derde landen via een gestructureerde dialoog met de voornaamste partners.**

4.5. Vergroten van de zichtbaarheid van het maritieme Europa

Het ontwikkelingsproces van het maritieme beleid van de EU heeft er, aldus de belanghebbende partijen, toe bijgedragen dat het publiek zich inmiddels bewuster is van de waarde van de maritieme economie en het maritieme erfgoed, en creëert huns inziens een gevoel van een gemeenschappelijk streven en gemeenschappelijke identiteit bij de belanghebbende partijen.

Een geïntegreerd maritiem beleid moet proberen de zichtbaarheid van het maritieme Europa te vergroten en het imago van de maritieme activiteiten en van het beroep van zeevarende te verbeteren.

Een ander belangrijk aandachtspunt voor het beleid is het promoten van het Europese maritieme erfgoed, door steun te verlenen voor maritieme gemeenschappen, waaronder havensteden en traditionele vissersgemeenschappen, en voor de daarbij horende artefacten en traditionele vaardigheden, en onderlinge banden te bevorderen die de bekendheid en zichtbaarheid van deze gemeenschappen vergroten.

- **De Commissie zal:**

- **een Europese zeeatlas publiceren, niet alleen voor pedagogische doeleinden, maar ook als illustratie van ons gemeenschappelijke maritieme erfgoed;**
- **voorstellen om vanaf 2008 jaarlijks de Dag van de zee te vieren om de zichtbaarheid van maritieme aangelegenheden te vergroten en contacten te bevorderen tussen organisaties op het gebied van maritiem erfgoed, musea en aquaria.**

5. CONCLUSIE

Tijdens de Europese Raad van juni 2007 hebben de staatshoofden en regeringsleiders positief gereageerd op de Europawijde discussie over het toekomstige maritieme beleid. Zij hebben de

¹⁷ Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee.

Commissie uitgenodigd een Europees actieplan in te dienen, dat in oktober wordt voorgesteld. Dit actieplan, dat met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel is opgesteld, heeft tot doel het volledige potentieel van maritieme economische activiteiten op een vanuit milieuoogpunt duurzame manier te exploreren.

Deze mededeling en het bijgevolgde actieplan van de Commissie zijn een reactie op dit verzoek van de Europese Raad, waarin de standpunten van de andere Europese instellingen, nationale regeringen, parlementen en een groot aantal belanghebbende partijen aan bod komen¹⁸.

De Commissie nodigt niet alleen de Europese Raad, de Raad van Ministers en het Europees Parlement, maar ook het Europees Economisch en Sociaal Comité, het Comité van de Regio's, de nationale en regionale autoriteiten en andere belanghebbende partijen uit proactief op dit beleid te reageren.

¹⁸ Voor meer details: zie de conclusies van de raadpleging over een Europees maritieme beleid (COM (2007) 574 van 10.10.2007).